

УДК 336.02

Т.В. Кошук, ст. науковий співробітник

Науково-дослідний фінансовий інститут ДННУ «Академія фінансового управління», м. Київ, Україна

НЕОБХІДНІСТЬ КОРЕКЦІЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Т.В. Кошук, ст. научный сотрудник

Научно-исследовательский финансовый институт ГУНУ «Академия финансового управления», г. Киев, Украина

НЕОБХОДИМОСТЬ КОРРЕКЦИИ НАЛОГОВОЙ ПОЛИТИКИ В УКРАИНЕ

T.V. Koshchuk, senior research assistant

Academy of Financial Management, Kyiv, Ukraine

NEED FOR CORRECTION THE TAXATION POLICY IN UKRAINE

Досліджено фактори, які зумовлюють необхідність корекції податкової політики України. Розроблено рекомендації щодо подальшого реформування податкової системи нашої держави.

Ключові слова: податки і збори, податкова політика, реформи оподаткування, податкові надходження.

Исследованы факторы, обуславливающие необходимость коррекции налоговой политики в Украине. Разработаны рекомендации по дальнейшему реформированию налоговой системы нашего государства.

Ключевые слова: налоги и сборы, налоговая политика, реформы налогообложения, налоговые поступления.

The factors that determine the need to adjust tax policy of Ukraine are investigated. The recommendations for further reformation of the tax system of our country are suggested.

Key words: taxes, tax policy, tax reform, tax revenue.

Постановка проблеми. Світова фінансово-економічна криза 2008-2009 рр., суттєві ризики гальмування економічного зростання та підвищення фінансової нестабільності, які зберігаються у 2013 р. й зумовлені бюджетними дефіцитами і значними обсягами державного боргу у провідних державах світу, диктують нові вимоги до податкової політики. У багатьох європейських країнах вона розглядається як інструмент вирішення найбільш важливих проблем сьогодення: зменшення фіскальних дисбалансів та боргової залежності (забезпечення фінансової стабільності); зменшення майнового розшарування суспільства, а отже, послаблення соціальної напруженості; вирішення суперечності між забезпеченням фіскальної консолідації і створенням умов для зростання ВВП.

Сучасна хитка рівновага посткризового відновлення світової економіки і пов'язані з нею ризики для економічного розвитку та функціонування державних фінансів в Україні ще більше актуалізують потребу корекції вітчизняної податкової політики. Така корекція повинна враховувати як зовнішні, так і внутрішні (зокрема ті, які проявилися у процесі податкового реформування) загрози для досягнення пріоритетних цілей трансформації соціально-економічної системи і фінансових механізмів нашої держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування та реалізації податкової політики України і перегляду підходів до податкового реформування в нашій державі під час розроблення і за підсумками перших наслідків імплементації Податкового кодексу висвітлювали В.Л. Андрущенко, В.П. Вишневський, Т.І. Єфименко, Ю.Б. Іванов, А.І. Крисоватий, В.М. Мельник, А.М. Соколовська, В.М. Федосов та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Недостатньо дослідженими є питання підвищення ефективності податкової системи України в умовах сучасної макроекономічної та фінансової нестабільності.

Мета статті. Метою статті є аналіз чинників, які повинні враховуватись під час вибору орієнтирів для корекції податкової політики, та розроблення пропозицій щодо подальшого податкового реформування в Україні.

Виклад основного матеріалу. Згідно з прогнозами МВФ, у 2013-2014 рр. відбудеться незначне погравлення розвитку світової економіки (очікується, що глобальний темп зростання ВВП підвищиться із 3,2 % у 2012 р. до 3,5 і 4,1 % у 2013 і 2014 рр. відповідно) [1]. При цьому темпи економічного зростання на рівні 5,5-5,9 % у країнах, що розвиваються, і країнах із ринками, що формуються, контрастуватимуть із стагнацією у

більшості країн єврозони (в середньому на території єврозони темп зростання ВВП у найближчі два роки становитиме – 0,2 і 1,0 % відповідно; очікується, що таким країнам, як Німеччина і Франція вдасться зберегти висхідну динаміку економічного розвитку у той час, як в Іспанії й Італії у 2013 р. буде зафіксовано спад, темпи якого становитимуть 1,0-1,5 %). В інших країнах із розвинутою ринковою економікою в 2013-2014 рр. також прогнозується незначне зростання чи падіння ВВП.

На думку фахівців МВФ, повільне економічне зростання (рецесія) у країнах з розвинутою ринковою економікою негативно позначається на зовнішньому попиті на продукцію країн із ринками, що формуються (до цієї групи належить і Україна), і країн, що розвиваються [1]. З огляду на те, що у 2010-2011 рр. частка експорту у ВВП у нашій державі становила 50,75 і 53,77 % відповідно, а у січні-вересні 2012 р. – 47,33 % [2], низький зовнішній попит на продукцію вітчизняного виробництва (насамперед на продукцію металургії) може слугувати чинником, який гальмуватиме розвиток економіки України та приведе до зменшення податкових надходжень. За таких обставин для нашої держави важливо як удосконалювати податкові інструменти заохочення підприємницької (в тому числі інвестиційної) діяльності, так і вести пошуки резервів наповнення бюджету без помітного негативного впливу на зростання ВВП.

Потрібно зауважити, що можливості державного запозичення як джерела фінансування видатків бюджету для України залишаються доволі обмеженими. Річ у тім, що значна частка ресурсів світового ринку капіталу, як і в останні кілька років, буде спрямовуватись на покриття дефіциту бюджету та рефінансування державного боргу у країнах ЄС, США і Японії. У 2010-2011 рр. дефіцит бюджету у країнах ЄС зменшився в середньому з 6,5 до 4,4 % ВВП, що супроводжувалось зростанням державного боргу у ЄС у цілому з 80,0 до 82,5 % ВВП (у країнах єврозони – з 85,4 до 87,3 % ВВП) [3]. За оцінками МВФ, у 2012 р. у таких країнах, як Бельгія, Великобританія, Греція, Ірландія, Іспанія, Італія, Португалія, Словенія, США, Франція і Японія, боргова ситуація залишалась складною (для них особливо актуальною є стратегія фіскальної консолідації, але повільні темпи економічного розвитку створюють доволі істотні обмеження для реалізації цієї стратегії) [4]. Зрозуміло, що підвищений попит на все ще доволі обмежені ресурси світового ринку капіталу зумовлюватиме їх високу вартість для країн з ринками, що формуються, і для України зокрема. Тому навіть порівняно незначні обсяги зовнішнього запозичення нашої держави можуть становити загрозу для її економічної безпеки. Водночас активне залучення внутрішніх державних позик може привести до витіснення приватних інвестицій, що також є вкрай небажаним. За розрахунками С.Л. Лондара і В.Й. Башка, в сучасних умовах рівень державних запозичень і дефіциту бюджету в Україні не повинен перевищувати 4,0 і 1,8 - 2,0 % ВВП відповідно [5, с.13-14].

Те, що в 2013 р. боргова ситуація в Україні є непростною, також підтверджує структура державного боргу нашої держави за термінами погашення станом на 31.12.2012 р. Згідно з цією структурою, у 2013 і 2014 - 2017 рр. підлягає погашенню 16,5 та 62,8 % державного боргу відповідно; державний борг становить 28,5 % ВВП (проти 9,9 % ВВП на кінець 2007 р.) [6].

Зазначене вище свідчить про особливу актуальність «ревізії» підходів до фінансування видатків бюджету нашої держави за рахунок податкових джерел (корекції податкової політики у напрямі вдосконалення використання фіскального потенціалу оподаткування).

Проте пошуки податкових резервів наповнення бюджету ускладнені тим, що вже у 2012 р. не вдалося уникнути посилення кризових тенденцій у розвитку економіки України. У 2012 р. темп приросту реального ВВП нашої держави становив 0,2 % (порівняно 5,2 % у 2011 р. та 4,1 % у 2010 р.) (табл. 1). Крім того, у 2012 р. було зафіксоване зменшення виробництва промислової продукції (індекс промислової продукції майже не ві-

дрізнявся від показника передкризового 2008 р.) та зменшення темпу зростання капітальних інвестицій. Останні зросли на 1,5 % після збільшення у 2011 р. в 1,44 рази.

Таблиця 1

Динаміка окремих економічних показників в Україні у 2008-2012 рр., %

Показники	2008	2009	2010	2011	2012
Темп зростання реального ВВП	102,3	85,2	104,1	105,2	100,2
Індекс промислової продукції	98,4	78,1	111,2	107,6	98,2
Темп зростання капітальних інвестицій	122,2	70,8	98,0	143,9	101,5

Джерело: [2].

Більше того, нове (після кризи 2009 р.) погіршення економічної ситуації в нашій державі вимагає корекції її податкової політики у напрямі вдосконалення податкових механізмів заохочення підприємництва за принципом «позитивний економічний ефект із мінімальними втратами для бюджету».

Необхідність розширення сфери застосування передусім «фіскально безпечних» податкових стимулів в Україні зумовлена також тим, що у 2012 р. було зафіксоване істотне недовиконання плану як податкових надходжень зведеного бюджету в цілому, так і надходжень основних бюджетоутворюючих податків – ПДВ, податку на доходи фізичних осіб, податку на прибуток та акцизного податку (табл. 2). Одні з найгірших показників виконання плану надходжень були характерними для ПДВ (до державного бюджету надійшло 84,59 % від запланованого обсягу надходжень податку) та акцизного податку (план надходжень акцизів було виконано на 89,64 %). Натомість план надходжень податку на доходи фізичних осіб і податку на прибуток було виконано трохи більше, ніж на 95 %. У цілому на другий рік імплементації Податкового кодексу до зведеного бюджету України надійшло 90,71 % від запланованого обсягу податкових надходжень (порівняно 101,23 % у 2011 р. та 96,19 % у 2010 р. [7]).

Таблиця 2

Виконання дохідної частини зведеного бюджету України в 2012 р. щодо податкових надходжень у цілому та в розрізі окремих податків

Показники	План, млрд грн	Факт, млрд грн	Стан виконання, %
Податок на доходи фізичних осіб	70,20	68,09	96,99
Податок на прибуток підприємств	58,63	55,79	95,16
ПДВ	164,13	138,83	84,59
<i>у т. ч.:</i> ПДВ із вироблених в Україні товарів	95,04	82,69	87,01
ПДВ із ввезених товарів	116,35	101,60	87,32
Бюджетне відшкодування	47,99	45,96	95,77
Акцизний податок	42,87	38,43	89,64
Мито	13,09	13,19	100,76
Рентні платежі	16,51	13,40	81,16
Екологічний податок	2,51	2,82	112,35
Місцеві податки і збори	4,48	5,46	121,88
<i>у т. ч.:</i> єдиний податок	3,87	4,82	124,55
Податкові надходження, всього	391,51	360,57	90,71

Джерело: розраховано за даними [7].

Недовиконання плану надходжень основних бюджетоутворюючих податків супроводжувалось перевиконанням плану надходжень менш фіскально ефективних місцевих податків і зборів (передусім за рахунок виконання плану надходжень єдиного податку на 124,55 %) та екологічного податку. Обсяги надходжень мита у 2012 р. виявились майже ідентичними запланованим, а показник виконання плану надходжень рентних платежів був найгіршим у розрізі аналізованих податків і зборів, склавши трохи більше 80 %.

Основними факторами, що спричинили недовиконання плану податкових надходжень в Україні у 2012 р., були недоліки у податковому прогнозуванні та плануванні і посилення кризових тенденцій у розвитку вітчизняної економіки (останнє не було належним чином враховане під час обґрунтування планових показників). Ці кризові тенденції знайшли відображення також у зменшенні прибутку прибуткових підприємств та значному зменшенні темпів зростання обсягів експорту та імпорту (табл. 3).

Таблиця 3

Темпи зростання надходжень податків та макроекономічних показників в Україні у 2008-2012 рр., у % до попереднього року

Показники	2008	2009	2010	2011	2012
Податок на доходи фізичних осіб	131,9	96,9	114,7	118,0	113,1
Середньомісячна заробітна плата	133,7	105,5	120,0	117,6	114,9
Податок на прибуток	139,1	69,06	122,1	136,5	101,3
Прибуток прибуткових підприємств	105,8	74,2	147,5	130,7	80,4*
Бюджетне відшкодування ПДВ	182,4	100,4	117,7	105,2	107,4
Експорт	137,6	95,2	129,7	128,9	101,3
Надходження ПДВ з імпортованих товарів	194,3	90,3	100,3	130,9	105,8
Імпорт	142,9	84,3	132,4	135,8	105,9
Рентні платежі	124,3	74,5	123,1	177,4	79,7
Екологічний податок / збір за забруднення навколишнього природного середовища	108,3	94,9	172,3	118,1	123,7
Місцеві податки і збори**	112,3	98,8	101,2	304,9	218,4
у т.ч.: єдиний податок	116,4	95,7	107,3	104,9	242,2
Номинальний ВВП	131,9	96,3	118,5	120,3	108,2

Джерело: розраховано за даними [2; 7].

Примітки: * Січень-вересень 2012 р. до січня-вересня 2011 р.

** До 2011 р. єдиний податок не входив до складу місцевих податків і зборів.

Водночас у 2012 р. було зафіксоване збільшення надходжень податку на прибуток (під час зменшення прибутку і зниженні ставки оподаткування на 2 в.п.), що може свідчити про поліпшення збираності податку. Зазначимо також, що у 2012 р. темп зростання бюджетного відшкодування ПДВ на 6,1 в.п. перевищив темп зростання експорту, що може бути ознакою зменшення простроченої заборгованості з невідшкодованого податку (дані щодо цього показника не оприлюднюються). Але важко сказати, чи можна очікувати подальшого збільшення надходжень ПДВ і податку на прибуток за рахунок удосконалення їх адміністрування (при цьому посилення адміністративного тиску на платників податків може спровокувати згортання їх легальної підприємницької діяльності).

Зменшення темпів зростання імпорту в 2012 р., найімовірніше, також було одним із чинників, які привели до недовиконання плану надходжень акцизного податку. При цьому спостерігалось зростання частки останнього у ВВП із 2,61 до 2,73 % (табл. 4), що може бути зумовлене збільшенням ставок оподаткування певних підакцизних товарів (зокрема, ставки акцизів на пиво зросли на 7,4 %, на спирт етиловий – на 8,9 %, на сигарети – на 15,0 %, на легкі дистиляти – в 10,7 разу). Це позитивна тенденція, але для нашого дослідження не менш важливе інше. У 2008-2012 рр., попри неодноразове підвищення ставок акцизів (в окремі роки дуже вагоме), фіскальна ефективність акцизного податку зросла лише з 1,35 до 2,73 % ВВП, що не дає змоги розглядати його як надійне джерело покриття значних «фіскальних розривів».

У 2012 р., як і у кризовому 2009 р., було зафіксоване підвищення фіскальної ефективності податку на доходи фізичних осіб (передусім за рахунок перевищення темпом зростання середньомісячної заробітної плати, який у нашій державі помітно впливає на динаміку надходжень податку, темпу зростання номінального ВВП). Але у 2012 р. темпи зростання надходжень податку на доходи фізичних осіб та середньомісячної зарплати

були одними із найнижчих у 2008-2012 рр., перевищивши тільки відповідні показники 2009 р. Це свідчить про доволі обмежені резерви зростання надходжень зазначеного податку у разі, якщо не відбудеться змін у його справлянні і, зокрема, не буде запроваджено непрямі методи контролю за доходами громадян для зменшення обсягів приховування від оподаткування високих доходів. Підтвердженням поширеного ухилення від оподаткування доходів фізичних осіб в Україні є хоча б те, що запровадження у 2011 р. малопрогресивного механізму справляння податку за ставками 15 та 17 % (замість пропорційної ставки 15 %) супроводжувалось зниженням його частки у ВВП (за майже однакових темпів зростання надходжень податку та середньомісячної заробітної плати).

Таблиця 4

Частка надходжень основних бюджетоутворюючих податків у ВВП в Україні в 2008-2012 рр., %

Показники	2008	2009	2010	2011	2012*
Податок на доходи фізичних осіб	4,83	4,87	4,71	4,62	4,83
Податок на прибуток підприємств	5,05	3,62	3,73	4,23	3,96
ПДВ	9,71	9,26	7,97	9,99	9,85
у т. ч.: ПДВ із вироблених в Україні товарів	4,75	5,03	4,95	5,85	5,87
ПДВ із ввезених товарів	8,54	8,01	6,78	7,37	7,21
Бюджетне відшкодування	3,63	3,78	3,76	3,29	3,26
«Чисті» надходження ПДВ з вироблених в Україні товарів	1,12	1,25	1,19	2,56	2,61
Акцизний податок	1,35	2,36	2,62	2,61	2,73
Мито	1,28	0,74	0,82	0,90	0,94
Рентні платежі	1,09	0,84	0,88	1,29	0,95
Екологічний податок / збір за забруднення навколишнього природного середовища	0,12	0,12	0,18	0,18	0,20
Місцеві податки і збори*	0,09	0,09	0,08	0,19	0,39
у т. ч.: єдиний податок	0,20	0,19	0,18	0,15	0,34

Джерело: розраховано за даними звітів [7].

Примітка: * До 2011 р. єдиний податок не входив до складу місцевих податків і зборів.

Крім того, із зазначеного вище можна зробити такий висновок. Підвищення або запровадження нової максимальної ставки податку на доходи фізичних осіб в Україні¹ не буде доцільним до досягнення зрушень у детінізації доходів населення. Адже за сучасних масштабів ухилення від прибуткового оподаткування подальше посилення його прогресивності (підвищення податкового навантаження на високі доходи) не лише не забезпечить помітного збільшення доходів бюджету, а й слугуватиме «фінансовою санкцією» для обмеженого кола платників податку, які легально отримують високі доходи (це може спровокувати збільшення обсягів виплати заробітної плати «в конвертах»).

Передбачене Податковим кодексом зниження ставки податку на прибуток в Україні з 21 до 19 % у 2013 р. та до 16 % у 2014 р. у сучасних складних економічних умовах навряд чи можливе без подальшого зниження його фіскальної ефективності (у 2012 р. остання знизилась із 4,23 до 3,96 % ВВП, досягнувши максимального значення протягом 2008-2012 рр. на рівні 5,05 % ВВП у передкризовому 2008 р.). Але цей захід важливий з погляду фінансової підтримки всіх суб'єктів господарювання, яким у найближчі роки вдасться уникнути збитків. Крім того, за поліпшення кон'юнктури таке зниження ставки податку на прибуток слугуватиме інструментом заохочення активізації підприємницької (в тому числі інвестиційної) діяльності, сприяючи збільшенню доходів бюджету за рахунок розширення бази оподаткування.

У 2008-2012 рр. частка надходжень ПДВ у ВВП коливалась у діапазоні від 9,26 % у 2009 р. до 9,99 % у 2011 р. (у тому числі надходжень ПДВ із ввезених в Україну товарів –

¹ Ця податкова трансформація сьогодні дискутується у наукових колах і органах державної влади.

від 6,78 % у 2010 р. до 8,54 % у 2008 р., «чистих» надходжень ПДВ із вироблених в Україні товарів – від 1,12 % у 2008 р. до 2,61 % у 2012 р.). Причому у 2011-2012 рр. фіскальна ефективність ПДВ перевищувала відповідні показники щодо податку на доходи фізичних осіб та податку на прибуток разом узяті. Зазначене свідчить, як мінімум, про необхідність застосування зваженого підходу до коригування ставки ПДВ. Адже навіть незначне зменшення ставки цього непрямих податку може привести до відчутного зниження податкових надходжень, не забезпечивши помітного зменшення податкового навантаження на національного виробника і громадян нашої держави (громадяни відчують таке зменшення тільки у разі зниження цін на товари та послуги, що, як правило, не настає після зниження ставки податку; суб'єкти господарювання відчують тягар ПДВ лише за несвоєчасного повернення переплаченого податку, в іншому разі – перекладають його на споживачів).

Таким чином, особливо у разі подальшого погіршення економічної ситуації і збільшення потреби в акумулюванні додаткових фіскальних ресурсів, актуальною буде відмова від зниження ставки ПДВ з 20 до 17 % у 2014 р. (відразу на 3 в.п.), яке передбачене Податковим кодексом.

Досягнуте в 2012 р. зростання фіскальної ефективності місцевих податків і зборів із 0,19 до 0,39 % ВВП було забезпечене насамперед зростанням надходжень єдиного податку на 142,2 % завдяки реформі спрощеної системи оподаткування, обліку і звітності суб'єктів малого підприємництва.

Слід зазначити, що оскільки реформа спрощеної системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва відбувалася у два етапи (можливість зареєструватися платниками єдиного податку п'ятої та шостої груп¹ виникла з четвертого кварталу 2012 р.), у 2013 р. існують резерви збільшення надходжень єдиного податку. Причому не виключено, що надходження єдиного податку, сплаченого у відсотках від доходу, компенсують фіскальні втрати внаслідок відмови суб'єктів господарювання від загальної системи оподаткування і їх реєстрації як платників єдиного податку.

У перший рік імплементації Податкового кодексу фіскальна ефективність рентних платежів зросла з 0,88 до 1,29 % ВВП передусім за рахунок підвищення ставок рентного оподаткування, знизившись до 0,95 % ВВП у менш благополучному з економічного погляду 2012 р. Але за оцінками фахівців ДННУ «Академія фінансового управління» у 2011-2012 рр. більше половини створеної на видобувних підприємствах природної ренти не вилучалось до бюджету держави і залишалось у розпорядженні власників цих підприємств. Це свідчить про доволі вагомий потенціал збільшення податкових надходжень за рахунок удосконалення справляння рентних платежів.

У 2008-2012 рр. частка екологічного податку (збору за забруднення навколишнього природного середовища) у ВВП в Україні коливалась у межах від 0,12 % у 2008 і 2009 рр. до 0,20 % у 2012 р. У 2011 р., попри значне підвищення ставок оподаткування, надходження податку зросли лише на 18,1 %, а у 2012 р. – на 23,7 % (також в умовах збільшення ставок). У 2013-2014 рр. слід очікувати подальшого зростання фіскальної ефективності екологічного податку за рахунок підвищення його ставок (з 50 % до 75 і 100 % відповідно відносно їх рівня, передбаченого статтями 243-246 Податкового кодексу).

Згадаємо також про те, що у 2012 р. було внесено зміни до Податкового кодексу, пов'язані зі зменшенням доходів бюджету, щодо:

1) запровадження пільгових умов оподаткування для суб'єктів індустрії програмної продукції, що передбачають сплату податку на прибуток за ставкою 5 %, а також звільнення від ПДВ операцій з поставки програмної продукції строком на 10 років;

¹ Передбачала розширення сфери застосування спрощеної системи оподаткування за рахунок підвищення граничного обсягу доходу, який дає право бути платником єдиного податку (для фізичних осіб – з 3 до 20 млн грн, для юридичних осіб – з 5 до 20 млн грн).

2) запровадження нульової ставки податку на прибуток для суб'єктів господарювання, які планують реконструкцію або модернізацію виробництва на суму 0,5-5 млн євро (відповідно до Закону України «Про стимулювання інвестиційної діяльності в пріоритетних галузях економіки України»). Іншими умовами надання цієї пільги, яка буде чинною з 2013 р. до 2017 р., є створення 25-250 нових робочих місць та середній розмір заробітної плати, який щонайменше в 2,5 разу перевищить мінімальний;

3) розширення сфери застосування пільги з податку на прибуток для готелів категорій «п'ять зірок», «чотири зірки» та «три зірки» (зменшення з 75 до 50 % обов'язкової умови щодо частки доходу від послуг із надання номера для тимчасового проживання);

4) надання пільг для суб'єктів господарювання, які реалізують національний проєкт «Повітряний експрес».

Нове (чергове після набрання чинності Податковим кодексом) розширення переліку податкових пільг переважно для окремих видів економічної діяльності додатково актуалізує необхідність якнайшвидшого запровадження системи моніторингу за ефективністю їх надання для оптимізації пільгового оподаткування (скасування неефективних пільгових інструментів і запозичення досвіду застосування пільг інвестиційного спрямування європейських країн – інвестиційної податкової знижки чи кредиту). Крім того, слід підвищити вимоги до обґрунтування економічної доцільності запровадження нових податкових пільг, яке передусє ухваленню відповідних законів.

Зазначимо також, що особливо за сучасної економічної ситуації в Україні потрібно вживати заходів, які забезпечать поліпшення податкового середовища для більшості суб'єктів господарювання за рахунок удосконалення справляння податків (як, наприклад, зміни, внесені до Податкового кодексу в 2012 р. щодо скасування обмежень на реєстрацію платниками ПДВ для новостворених юридичних осіб) та податкового адміністрування.

Резервами збільшення податкових надходжень без помітного негативного впливу на економічні процеси в Україні можуть стати розширення переліку підакцизних товарів за рахунок включення до нього електроенергії, природного газу, продуктів харчування та напоїв, шкідливих для здоров'я людини, і вдосконалення механізму справляння податку на майно, відмінне від земельної ділянки, який було введено у 2013 р. (завдяки розширенню його податкової бази та підвищенню ставок оподаткування для дорогої нерухомості).

Висновки і пропозиції. Сучасне погіршення економічної ситуації у світі і в Україні та проблеми у сфері оподаткування, які не були вирішені (проявилися) у процесі податкового реформування, зумовлюють необхідність корекції податкової політики нашої держави у напрямках поліпшення податкового середовища господарювання і збільшення доходів бюджету без помітного негативного впливу на зростання ВВП. У зв'язку із цим об'єктивно є потреба розроблення і реалізації таких податкових заходів.

1. Посилення контролю за наданням податкових пільг на основі запровадження системи моніторингу за їх ефективністю і підвищення вимог до обґрунтування економічної доцільності введення нових пільгових інструментів в оподаткуванні, скасування неефективних податкових пільг та введення інвестиційної податкової знижки як пільгового механізму, який функціонує за принципом «пільги лише в обмін на інвестиції».

2. Запровадження непрямих методів контролю за доходами фізичних осіб на основі співставлення доходів з витратами з метою зменшення обсягів приховування від оподаткування високих доходів.

3. Відмова від зниження ставки ПДВ у 2014 р.

4. Включення до переліку підакцизних товарів електроенергії, природного газу, а також продуктів харчування і напоїв, шкідливих для здоров'я людини.

5. Корекція механізму справляння податку на майно, відмінне від земельної ділянки, у напрямі переходу від оподаткування житлової площі нерухомості до оподаткування її загальної площі та введення нових (вищих) ставок оподаткування дорогої житлової нерухомості як практичного втілення ідеї підвищення податкової справедливості на основі «включення» до податкової системи «податку на багатство».

6. Удосконалення системи рентного оподаткування для забезпечення повного вилучення до бюджету створеної на видобувних підприємствах природної ренти.

7. Подальше вдосконалення адміністрування податків у напрямках збільшення податкових періодів та зменшення кількості платежів, спрощення податкової звітності та процедур її подання (активніше впровадження практики електронного подання податкової звітності).

Список використаних джерел

1. *Постепенное* повышение темпов мирового роста в 2013 году. Перспективы развития мировой экономики. Бюллетень [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://www.imf.org/external/russian/pubs/ft/weo/2013/update/01/pdf/0113r.pdf>.

2. *Офіційний сайт* Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

3. *Provision of deficit and debt data for 2011 – second notification* [Electronic resource]. – Access mode : http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/2-22102012-AP/EN/2-22102012-AP-EN.PDF.

4. *Коттарелли К.* Оценка текущего состояния: государственные финансы стали сильнее во многих странах [Электронный ресурс] / К. Коттарелли. – Режим доступа : <http://www.imf.org/external/russian/np/blog/2012/100912r.pdf>.

5. *Лондар С. Л.* Підходи до систематизації й контролю ризиків, пов'язаних із управлінням державним боргом в Україні / С. Л. Лондар, В. Й. Башко // *Фінанси України*. – 2012. – № 6. – С. 3-14.

6. *Прес-реліз* Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступа : http://www.minfin.gov.ua/file/link/364952/file/Debt_31.12.2012_last.pdf.

7. *Офіційний сайт* Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://treasury.gov.ua/main/uk/index>.